Regionala utvecklingsnämnden

Jasharaj, Jeton
Jeton.Jasharaj@skane.se

YTTRANDE

Datum 2026-06-17
Ärendenummer 2026-POL000272

Remiss Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

Sammanfattning

Region Skåne ställer sig bakom utredningens inriktning. Staten bör göra mer för att underlätta för de kommuner som tar emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner, och flera av de föreslagna åtgärderna är väl avvägda. Region Skåne lämnar synpunkter inom fyra huvudsakliga områden.

Stöden är utformade för att kompensera konsekvenserna av en lokalisering som redan har valts. Region Skåne anser att statens instrument i högre grad bör bidra till att etableringar hamnar rätt från början. Den regionala fysiska planeringen är ett verktyg för att tidigt identifiera strategiskt lämpliga etableringslägen, och det verktyget används inte i betänkandet.

Analysen är genomgående kommunvis, medan de effekter som beskrivs uppstår i funktionella arbetsmarknadsregioner. Betänkandet använder dessutom olika geografiska avgränsningar i olika förslag. Region Skåne ser gärna att avgränsningen är enhetlig och speglar den arbetsmarknad som berörs.

Regionerna beskrivs i kapitel 3 men förekommer inte som part i något av förslagen. Regionerna har det regionala utvecklingsansvaret enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar, är regionala kollektivtrafikmyndigheter enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik och är, i Skånes, Hallands och Stockholms fall, regionplaneorgan enligt 7 kap. plan- och bygglagen (2010:900). Regionerna bär dessutom kostnader när befolkningen växer snabbt. Ingen av dessa roller får något genomslag i betänkandets förslag.

Slutligen saknas de förutsättningar som i praktiken avgör om en etablering kan tas emot: tillgång till eleffekt, vatten och avlopp samt tiden i den prövning som kommunen inte själv råder över. Utredningens eget enkätmaterial pekar ut anslutande infrastruktur som det tyngsta skälet till att planerade etableringar uteblir, och betänkandet återger Västra Götalandsregionens uppgift om 75 avbrutna etableringsprocesser till följd av bristande eleffekt. Trots detta lämnas inga förslag på området.

Region Skånes bild av dagens system

Det som fungerar

Region Skånes synpunkter utgår från den strategi för näringslivsfrämjande och kompetensförsörjning som regionala utvecklingsnämnden antog i september 2025. Ett av strategins sju prioriterade områden är fler stora företag och möjligheter till expansion, vilket sammanfaller med betänkandets ämne. Där har Region Skåne redan tagit ställning för att underlätta etablering och expansion av medelstora och stora företag, med särskilt fokus på avancerad tillverkning. Strategin pekar också ut energi, mark och tillstånd som det som behöver förenklas.

Samverkan mellan region och kommuner kring etablerings- och investeringsfrämjande är etablerad och fungerar. I Skåne sker den genom Region Skåne under varumärket Invest in Skåne, som är regional partner till Business Sweden. Den strukturen är uppbyggd, bemannad och känd av kommunerna, och den har kontakt med företagen tidigt i processen.

Samtliga skånska kommuner har en näringslivsfunktion och en upparbetad arbetsgång för etableringar. Kommunerna vet i regel vad som behöver göras. Det som saknas är sällan viljan eller kompetensen.

Det som inte fungerar

Skåne har få stora företag. I regionen finns gott om nystartade och små företag men relativt få stora, vilket ger en annan näringslivsdynamik än i jämförbara regioner och får konsekvenser för forskning och utveckling, produktivitet, export och kompetensförsörjning. Region Skåne bedömer att regionen inte når upp till riksgenomsnittet inom dessa områden utan fler medelstora och större företag. Förmågan att ta emot stora etableringar och expansioner är därför en strategisk fråga för Skåne, inte enbart en fråga för enskilda kommuner.

Ingen aktör har ansvar för helheten. Staten, regionen och kommunen hanterar var sin del av en etableringsprocess utan att någon håller ihop tidsplanen. Ett företag som överväger en investering möter därför flera parallella processer med olika ledtider, och ingen av dem kan ge besked om de andra.

Det offentliga investeringsfrämjandet är inriktat på internationella investeringar. De etableringar som ställer störst krav på en kommun har inte alltid utländskt ursprung. Utbyggnad av försvaret, kriminalvården och andra statliga verksamheter ger samma behov av bostäder, infrastruktur och kompetens utan att omfattas av det investeringsfrämjande systemet.

Erfarenheterna sprids inte. Varje kommun som tar emot sin första stora etablering börjar om från början, trots att andra kommuner har gjort samma resa. Region Skåne delar därför utredningens bedömning att det saknas en samlad erfarenhetsbank.

Systemet saknar instrument för lokalisering. Staten kan i dag påverka om en investering hamnar i Sverige, men i praktiken inte var i landet den hamnar. Frågan avgörs av företaget och den enskilda kommunen, medan konsekvenserna fördelas över en hel arbetsmarknadsregion.

Skattesystemets kommunvisa logik motverkar samverkan. Eftersom kommunalskatten betalas där en person är folkbokförd har varje kommun ett eget intresse av att både etableringen och inflyttningen sker inom de egna gränserna. I en region som Skåne, där arbetsmarknaden är gemensam, leder det till konkurrens mellan kommuner om samma etablering i stället för till gemensamma lösningar. Betänkandet konstaterar själv att det råder stark konkurrens om investeringsfallen mellan Sveriges kommuner, och att det är ovanligt att en enskild kommun har så unika förutsättningar att den är det enda tänkbara alternativet.

Hinder som kommuner och regioner möter

Region Skåne delar utredningens beskrivning av tidsförskjutningen mellan kommunens kostnader och intäkter. Följande hinder är dock minst lika avgörande och behandlas inte, eller endast kortfattat, i betänkandet.

El och effekt

Betänkandet redovisar att bristande anslutande infrastruktur, däribland elanläggningar, är det skäl som oftast anges när en planerad etablering uteblir, och återger Västra Götalandsregionens uppgift om att 75 etableringsprocesser i det länet avbrutits på fyra år till följd av bristande tillgång på eleffekt. Trots detta lämnas inga förslag som rör elförsörjningen. Avsnitt 4.3.4, som behandlar behovet av insatser inom vissa sakområden, tar upp vatten och avlopp, bredband och belysning men inte el. Elnät undantogs också uttryckligen från Accelerationskontorets tidigare kartläggning. Svenska kraftnät förekommer i betänkandet enbart som ett exempel på en myndighet som vid behov ska medverka i rådgivningsfunktionens arbete.

Frågan är särskilt kännbar i Skåne. Intresset från skånska industrier att elektrifiera sina processer är stort. Men utvecklingen hämmas, enligt Region Skånes näringslivsstrategi, av fyra saker: kapacitetsbrist i delar av elnäten, långa ledtider för utbyggnad, elområdesindelningen som ger högre elpriser i Skåne än i övriga landet, och en låg självförsörjningsgrad av eleffekt.

Region Skåne arbetar genom Skånes effektkommission mot målet att självförsörjningsgraden ska nå minst 50 procent. Uppföljningen visar att takten inte räcker.

En kommun kan därmed förbereda mark, bostäder och tillstånd och ändå inte kunna ta emot en etablering, eftersom ledtiderna för nätförstärkning regelmässigt överstiger både företagens investeringsbeslut och kommunens planeringshorisont.

Region Skåne ser gärna att frågan om anslutningskapacitet hanteras samlat med de förslag som betänkandet lämnar, och att det klargörs hur den föreslagna rådgivningsfunktionen ska hantera eleffektfrågan i sin kontakt med kommunerna.

Prövning som kommunen inte råder över

Betänkandet behandlar i huvudsak sådant som ligger inom kommunens eget mandat. De delar av processen som avgörs av andra, framför allt tillståndsprövning enligt miljöbalken och prövning hos länsstyrelse och domstol, avfärdas som utanför uppdraget. Region Skåne anser att det är en för enkel avgränsning. Tiden i prövningen anges i utredningens egna öppna enkätsvar som en av de vanligaste orsakerna till att etableringar inte blir av, tillsammans med brist på detaljplanelagd mark. En kommun kan inte kompensera för en prövning den inte styr över, oavsett hur väl de föreslagna stöden är utformade.

Region Skåne har i sin näringslivsstrategi pekat ut tillgång till el och energi, mark samt beviljande av tillstånd som de hinder som försvårar för tillverkande och internationella företag att etablera sig och växa i Skåne. Målkonflikter kring mark, vatten och energi leder till utmaningar i tillståndsprocesser och till nekade beslut. Region Skåne ser gärna att frågan behandlas i det fortsatta arbetet, särskilt mot bakgrund av de tidsfrister för tillståndsprövning som följer av EU:s förordning om nettonoll-industri.

Vatten och avlopp

Utredningen berör vatten och avlopp kortfattat i avsnitt 4.3.4, med hänvisning till Va-beredskapsutredningen. För Skånes del är vattenfrågan redan i dag en begränsning för etableringar. Risken för vattenbrist är mer påtaglig i södra Sverige än i övriga landet. Region Skåne har i sin näringslivsstrategi konstaterat att vattensituationen hämmar företags etableringsplaner, och att flera skånska företag fått avslag när de ansökt om utökade vattenuttag.

Betänkandet redovisar att kommuner har framfört konkreta idéer på området, bland annat statlig medfinansiering och investeringsbidrag samt möjlighet till anstånd och aktiveringsförskjutning för investeringar i vatten och avlopp. En idé som redovisas är att infrastruktur kopplad till stora etableringar kan anses ha en beredskapsnytta och därför delvis skulle kunna finansieras med statliga medel. Ingen av dessa idéer leder till något förslag. Region Skåne anser att de bör prövas i det fortsatta arbetet.

Kommungränsen som analysenhet

Utredningen utgår från att kommunens intäkter uppstår när de som tar de nya jobben folkbokför sig i etableringskommunen. Det stämmer i skatterättslig mening, men gör kommungränsen till analysenhet på ett sätt som inte motsvarar hur arbetsmarknaden fungerar i stora delar av landet.

Skånes bebyggelsestruktur är flerkärnig. De funktionella stadsområdena kring Malmö, Lund, Helsingborg, Kristianstad och Hässleholm fungerar enligt Region-

plan för Skåne 2022–2040 som regionala tillväxtmotorer där näringsliv, arbetsmarknad, infrastruktur och utbildning samspelar, samtidigt som Köpenhamnsregionen är en drivkraft för delar av Skånes arbetsmarknad.

I Skåne bor och arbetar många i olika kommuner. Arbetskraften till en etablering i en skånsk kommun kommer i regel från flera kommuner, och bostadsbehovet fördelar sig på samma sätt. Ett stöd som premierar bosättning i just etableringskommunen riskerar därför att betala för en flyttrörelse som inte behövs, samtidigt som de kommuner som faktiskt levererar arbetskraften får kostnaderna utan kompensation. Region Skåne bedömer inte heller att de skånska kommunerna delar synsättet att alla ska bo och arbeta i samma kommun.

Kompetensförsörjning i vidare mening

Utredningen behandlar kompetensförsörjning genom flyttbidrag, yrkesvux och nedskrivning av studieskulder. Det är åtgärder som riktar sig till individens rörlighet och till en utbildningsform. De frågor som avgör om en etablering kan bemannas på längre sikt behandlas inte: dimensioneringen av yrkeshögskola och högskola, validering och omställning för dem som redan är i arbete, arbetsmarknadens matchning samt möjligheten att rekrytera internationellt.

Region Skånes egna prognoser visar att bristen på gymnasialt yrkesutbildad arbetskraft väntas bli mer påtaglig än bristen på eftergymnasialt utbildad arbetskraft, och att efterfrågan på akademiskt utbildade utan tydlig professionsinriktning bedöms avta. De största underskotten fram till 2035 återfinns inom vård och omsorg, industriteknik och bygg. Samtidigt finns i dag omkring fyra arbetssökande per ledigt arbete, vilket visar att problemet i hög grad handlar om matchning snarare än om arbetskraftens geografiska rörlighet. Region Skåne ser mot den bakgrunden att åtgärder inom yrkesutbildning och matchning är mer träffsäkra än stöd som riktas till akademiskt utbildade.

Regionernas egna kostnader

Konsekvensbeskrivningen i kapitel 6 behandlar kommunala kostnader. En stor etablering medför också kostnader för regionen. Fler invånare i arbetsför ålder och deras familjer ger ökad efterfrågan på hälso- och sjukvård, och nya arbetsplatser utanför tätort kräver i regel utbyggd kollektivtrafik innan resandeunderlaget finns på plats. Dessa kostnader uppstår tidigt, på samma sätt som kommunens, men redovisas inte i betänkandet.

Risken när en etablering uteblir eller avbryts

Utredningen behandlar risken för att en kommun investerar innan intäkterna är säkra. Den behandlar inte vad som händer när en etablering avbryts efter att kommunen redan har byggt ut. Erfarenheterna från de senaste åren visar att det in-

träffar, och att konsekvenserna för en kommun är betydande i form av tomma bostäder, utflyttning och uteblivna skatteintäkter. Det är ett skäl att utforma stöden så att de inte förutsätter att den planerade inflyttningen infrias.

Statliga åtgärder som behövs

Region Skåne anser att statens insatser bör inriktas på följande.

Lokalisering före kompensation

Region Skåne ser positivt på ambitionen att minska den ekonomiska risk som stora företagsetableringar kan medföra för kommuner. Samtliga föreslagna instrument är dock utformade för att hantera följderna av en etablering som redan är placerad. Ingen del av förslagen syftar till att påverka var etableringen hamnar.

Stora etableringar förändrar pendlingsmönster, bostadsmarknader och behovet av transportinfrastruktur, energiförsörjning och offentlig service i flera kommuner samtidigt. Lokaliseringen är därmed en regional fråga. Region Skåne anser att staten bör använda den regionala fysiska planeringen för att tidigt identifiera strategiskt lämpliga etableringslägen, och inte bara kompensera de kommuner där etableringen hamnar. Behovet av kompensation blir mindre om etableringen placeras där infrastruktur, arbetsmarknad och bostadsförsörjning fungerar.

Den geografiska avgränsningen

Betänkandet använder olika geografiska avgränsningar i olika förslag. I förslagen om hyresförlustgaranti och räntebidrag utgår avgränsningen från FA-regionen, medan förslaget om statsbidrag till kommuner i stället använder kriteriet att kommunen gränsar till, eller vid särskilda skäl ligger nära, en etableringskommun. Region Skåne ser ett värde i att avgränsningen är enhetlig och att den speglar den arbetsmarknad som faktiskt berörs, och vill att frågan övervägs i den fortsatta beredningen.

Ett breddat investeringsfrämjande

Utredningen öppnar för att regeringen kan behöva vidta ytterligare åtgärder för att stärka investeringsfrämjandet på lokal och regional nivå, men lämnar inget förslag. Region Skåne ser gärna att frågan drivs vidare.

En utgångspunkt kan vara det investeringsfrämjande uppdrag som regionerna redan har. Om uppdraget vidgas till att omfatta etableringar och expansioner oavsett investerarens ursprung tas befintlig kunskap och befintliga kontaktvägar tillvara utan att någon ny struktur behöver byggas. Region Skåne noterar också att Utredningen för ett effektivt offentligt främjande av utländska investeringar lämnade förslag om det regionala investeringsfrämjandets förutsättningar som ännu inte har genomförts, och som Accelerationskontoret redovisar utan att ta ställning till. Region Skåne ser det som en fråga värd att pröva i det fortsatta arbetet.

Regionernas roll

Accelerationskontoret har intervjuat tre regioner och har haft SKR i sin referensgrupp. Region Skåne har inte deltagit i utredningens arbete. Regionernas verksamhet redovisas korrekt i avsnitt 3.3.1, men regionerna återkommer inte i kapitel 5.

Regionerna ansvarar för den regionala utvecklingsstrategin, för länsplanen för regional transportinfrastruktur, för kollektivtrafiken och för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Region Skåne är därtill regionplaneorgan och har antagit en regionplan för Skåne. Regionerna har också ett uppdrag inom kompetensförsörjning och kompetensplanering som bör användas i det fortsatta arbetet.

Region Skåne anser att regionerna bör vara part i genomförandet av förslagen och inte enbart förekomma i beskrivningen av nuläget.

Region Skåne noterar också att den lotsfunktion mot Regeringskansliet som SKR och kommunerna efterlyst avvisas i betänkandet, och att Tillväxtverket i sitt budgetunderlag för 2027 till 2029 parallellt har föreslagit ett samlat uppdrag med en nationell plattform och samordningsfunktion. Frågan om vem som håller ihop helheten mellan stat, region och kommun förblir därmed obesvarad. Region Skåne anser att den behöver få ett svar innan nya funktioner inrättas.

En avgränsning som svarar mot problemet

Utredningen konstaterar på sidan 110 att utmaningarna för en kommun i allt väsentligt är desamma oavsett om investeringen är viktig för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning eller inte. Detsamma gäller när befolkningen växer av andra skäl, till exempel genom utbyggnad av försvaret eller kriminalvården.

Region Skåne delar den bedömningen och vill lägga till att utmaningarna i huvudsak är desamma även vid mindre etableringar. Det är samma personer, samma resurser och samma frågor om mark, tillstånd, kompetens och bostäder som hanteras i kommunen.

Trots detta avgränsas samtliga förslag till stora etableringar av särskild vikt för klimatomställningen. Region Skåne anser att avgränsningen bör prövas på nytt.

Region Skåne efterlyser också en tydligare definition. Betänkandet överlämnar till Business Sweden att i uppstartsfasen definiera vad som avses med etableringar av särskilt stor vikt. Utan en definition går det inte att bedöma hur många kommuner som omfattas, och därmed inte heller vilken effekt förslagen får i Skåne.

Synpunkter på utredningens förslag

Investeringsfrämjande (avsnitt 5.2)

Region Skåne delar bedömningen att det kan finnas skäl för regeringen att vidta ytterligare åtgärder för att stärka investeringsfrämjandet på lokal och regional nivå, men anser att betänkandet borde ha lämnat förslag i den delen. Region Skåne hänvisar till vad som anförts ovan om ett statligt basanslag per region och om ett breddat uppdrag.

Statlig rådgivningsfunktion (avsnitt 5.3.1)

Region Skåne delar bedömningen att kommunerna behöver bättre tillgång till erfarenhet och kunskap om hur stora etableringar tas emot, och att en samlad erfarenhetsbank saknas i dag.

Region Skåne ifrågasätter däremot att lösningen ska vara en ny statlig funktion på nationell nivå. Betänkandet redovisar inte hur funktionen ska nå ut till 290 kommuner, och inte heller hur den ska förhålla sig till det stöd som regionerna redan ger. Risken är att en nationell funktion får svårt att komma tillräckligt nära den enskilda kommunens situation för att vara till nytta.

Om funktionen inrättas ser Region Skåne gärna att den byggs på de tjugo regionala partnerskap som Business Sweden redan har, i stället för att en parallell kanal till kommunerna etableras. De regionala organen känner de lokala förutsättningarna och har i många fall den första kontakten med företaget. Region Skåne arbetar enligt sin näringslivsstrategi med att utveckla och samordna landningsplattformar som förenklar etableringen för utländska företag och utländsk talang, och sådana befintliga strukturer bör tas tillvara. Regionerna bör också uttryckligen anges bland de aktörer som ska medverka när kriterierna för specifik rådgivning tas fram.

Kreditgarantimodellen (avsnitt 5.4.1)

Region Skåne delar bedömningen att en statlig kreditgaranti inte är ett lämpligt sätt att hantera den allmänna ekonomiska risken. Risken vid en stor etablering är sammansatt och en garanti som knyts till en enskild kredit träffar bara en del av den.

Incitamentspeng (avsnitt 5.4.2 och förslaget till förordning om statsbidrag till kommuner)

Region Skåne ser positivt på att en incitamentspeng införs, men har synpunkter på avgränsning och nivå.

Ramen på 200 till 250 miljoner kronor under fem år ska ställas mot de 155 investeringsprojekt om sammanlagt 803 miljarder kronor som Accelerationskontoret har kartlagt i 90 kommuner. Bidraget kan täcka enskilda insatser i förberedelsearbetet men förändrar inte den ekonomiska risk som utredningen beskriver som problemets kärna. Region Skåne anser att nivån bör prövas på nytt.

Bidraget kan enligt förslaget bara lämnas till kommuner. Regionerna får kostnader vid samma etablering, framför allt inom hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken, men kan inte söka bidraget och nämns inte i konsekvensbeskrivningen. Region Skåne anser att regionerna bör kunna vara mottagare av bidraget för åtgärder

inom sitt eget ansvarsområde, alternativt att stödet för regionala insatser hanteras i särskild ordning.

Region Skåne vill vidare uppmärksamma att avgränsningen i 3 § skiljer sig från den som används i förslagen om hyresförlustgaranti och räntebidrag, och att en enhetlig avgränsning skulle underlätta tillämpningen.

Hyresförlustgaranti (avsnitt 5.5.2)

Region Skåne ser positivt på förslaget. Garantin är riktad mot ett konkret problem, den delar risken mellan staten och byggherren och den är avgränsad i tid och belopp. Att länsstyrelsen prövar vilka kommuner som omfattas, och att prövningen sker utifrån behovet inom FA-regionen, är en lämplig ordning.

Region Skåne delar bedömningen att garantin behöver utformas så att den inte skapar ett överutbud av bostäder. Lika viktigt är att den inte driver fram kortsiktiga bostadslösningar som inte svarar mot långsiktiga behov. Bostäder som byggs snabbt under osäkerhet riskerar att ge ineffektivt markutnyttjande och boendemiljöer med bristande kvalitet, som blir kvar långt efter att etableringen har stabiliserats. Region Skåne anser att detta bör beaktas när garantivillkoren utformas, och att Boverket bör följa upp både tillämpningen och länsstyrelsernas bedömningar så att de görs enhetligt över landet.

Tillväxtpott för infrastruktursatsningar (avsnitt 5.6.1)

Region Skåne ser positivt på att en tillväxtpott införs i den nationella planen, men vill lyfta fram fyra frågor som behöver övervägas i det fortsatta arbetet.

Region Skåne bedömer att nivån är för låg. Potten föreslås motsvara dagens näringslivspott, alltså 100 miljoner kronor per år för hela landet, vilket i planen för 2026 till 2037 motsvarar 1,2 miljarder kronor. Anslutande infrastruktur är enligt utredningens egen enkät det skäl som oftast anges när en planerad etablering inte blir av. En pott av den storleken räcker till enstaka mindre åtgärder per år.

Till detta kommer att förslaget inte innebär något tillskott av medel. Tillväxtpotten är enligt tabell 6.1 det enda av utredningens förslag som antas rymmas inom befintlig plan och alltså inte kräver nya medel. Medlen tas därmed från andra åtgärder i den nationella planen. Region Skåne anser att en åtgärd som ska lösa den flaskhals utredningen själv identifierar som den vanligaste inte bör finansieras genom att andra angelägna åtgärder lämnas obehandlade, och att frågan om tillkommande medel bör prövas.

Användningsområdet behöver framgå tydligare. Förslagstexten är i sig trafikslagsneutral, men potten modelleras efter näringslivspotten, vars ändamål enligt betänkandet är att stärka näringslivets och järnvägens konkurrenskraft och bidra till intermodala transportlösningar. Region Skåne ser gärna att det framgår av uppdraget till Trafikverket att medlen kan användas för väg, järnväg, hamnar och anslutningar till flygplatser. Även åtgärder på det kommunala och regionala vägnätet bör kunna medfinansieras när de är en förutsättning för etableringen.

Region Skåne konstaterar slutligen att den samrådskrets som föreslås för att utforma tilldelningskriterierna, alltså SKR, berörda myndigheter och företrädare för näringslivet, inte uttryckligen omfattar regionerna. Regionernas kunskap om regional struktur, arbetsmarknad och mellankommunala samband är relevant för att prioritera rätt insatser. Regionerna upprättar dessutom länsplanerna för regional transportinfrastruktur och ska hantera följdeffekterna av en åtgärd i den nationella planen. Region Skåne föreslår att regionerna ges en tydlig roll både i arbetet med kriterierna och i den grupp som bedömer vilka projekt som är angelägna.

Region Skåne vill också peka på tidsaspekten. En etablering avgörs ofta inom några månader, medan den nationella planen revideras vart fjärde år. Om potten ska ha effekt måste medlen kunna beslutas och åtgärderna påbörjas utan att invänta nästa planomgång.

Medfinansiering och förskottering (avsnitt 5.6.2)

Region Skåne ser positivt på förslaget. Att Trafikverket ska stå för fördyringar som uppstår efter avtalets ingående, när fördyringen inte beror på motparten, är en rimlig fördelning av risken. Betänkandets eget underlag innehåller exempel på hur en kommuns kostnad för ett medfinansierat objekt mer än fördubblats efter beslutet. Eftersom medfinansieringen från kommuner, regioner och företag beräknas uppgå till 23,5 miljarder kronor under planperioden har frågan om vem som bär fördyringar betydelse även i ekonomiska termer.

Flyttningsbidrag och pendling (avsnitt 5.7.1)

Region Skåne har inget att invända mot att ersättning för bohagstransport införs, men bedömer att åtgärden får begränsad betydelse för kompetensförsörjningen vid stora etableringar.

Bidraget kan enligt förslaget bara lämnas till den som varit inskriven som arbetssökande i minst sex månader. Rekryteringen till stora industrietableringar avser i hög grad yrkeserfaren och specialiserad personal som redan har arbete. Bidraget når därmed inte den grupp där rekryteringssvårigheterna är störst.

Fram till 2015 bestod flyttningsbidraget av tre delar: ersättning för resa och logi, ersättning för bohagstransport samt pendlingsstöd. Utredningen föreslår att den andra delen återinförs men avstår uttryckligen från pendlingsstödet, med motiveringen att ambitionen bör vara att stimulera bosättning på den nya arbetsorten.

Ställningstagandet är svårt att förena med betänkandets egen problembeskrivning. I avsnitt 4.3.4 anges att behovet av nybyggnation bland annat beror på i vilken grad den ökade efterfrågan kan tillgodoses genom den befintliga bostadsmarknaden i kommunen och på orter inom pendlingsavstånd. Pendlingsavståndet erkänns alltså när bostadsbehovet ska bedömas, men inte när stöden utformas.

Region Skåne delar inte den utgångspunkten. I en integrerad region som Skåne kan pendling mellan kommuner täcka det initiala arbetskraftsbehovet utan att etableringskommunen omedelbart måste tillgodose hela bostadsbehovet. Det ger

bättre förutsättningar att successivt utveckla långsiktigt hållbara boendemiljöer i takt med att etableringens utveckling kan bedömas. Skåne är dessutom en integrerad del av Greater Copenhagen, Nordens största arbetsmarknadsregion med omkring 4,5 miljoner invånare, där gränspendlingen åter ökar. När Fehmarn Bältförbindelsen står klar 2029 ökar tillgängligheten ytterligare. Utredningen nämner Greater Copenhagen i avsnitt 3.3.1 men drar inga slutsatser av det.

Utredningen redovisar själv att effekten av det tidigare bidraget ifrågasatts, eftersom en stor majoritet av mottagarna enligt en granskning ändå hade bestämt sig för att flytta. Det talar för att bosättningsstöd har begränsad styrande verkan, och att pendling bör behandlas som ett likvärdigt alternativ till inflyttning.

Regeringen gav i april 2026 Arbetsförmedlingen i uppdrag att ta fram ett förslag på flyttstöd, med redovisning i början av 2027. Region Skåne anser att frågan om ett pendlingsstöd bör prövas inom det uppdraget, och att stödet bör vara generellt utformat.

Extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux (avsnitt 5.7.2)

Region Skåne ser positivt på förslaget. Yrkesvux är ett av de verktyg som snabbast kan svara mot ett lokalt kompetensbehov, och en möjlighet till extra tilldelning vid stora etableringar är ändamålsenlig.

Nedskrivning av studieskulder (avsnitt 5.7.3)

Region Skåne noterar att förslaget är en skiss och att det förutsätter en ny utredning. Åtgärden skulle gynna vissa kommuner framför andra på grunder som inte har med utbildningen att göra, och den träffar bara akademiskt utbildade. Om frågan utreds vidare ser Region Skåne gärna att effekterna på arbetsmarknaden i hela den berörda arbetsmarknadsregionen belyses, liksom förhållandet till övriga föreslagna stöd.

Avslutande synpunkter

Region Skåne ser positivt på utredningens ambition och på flera av de föreslagna åtgärderna, och vill sammanfattningsvis framhålla följande.

Statens instrument bör i högre grad bidra till en långsiktigt hållbar lokalisering av etableringar och inte enbart kompensera en redan vald lokalisering. Den regionala fysiska planeringen kan användas för att tidigt identifiera lämpliga etableringslägen.

Den geografiska avgränsningen i stöden bör vara enhetlig och spegla den arbetsmarknad som berörs, eftersom en stor etablering sällan påverkar enbart den kommun där investeringen sker.

Regionerna bör involveras i genomförandet av förslagen, särskilt i arbetet med kriterierna för tillväxtpotten och i utvecklingen av den föreslagna rådgivningsfunktionen.

Frågorna om eleffekt, vatten och avlopp samt tiden i den prövning som kommunen inte själv råder över behöver hanteras för att de föreslagna åtgärderna ska få avsedd verkan.

Region Skåne bidrar gärna i det fortsatta arbetet.